

Türk Devrimi'nin ÇKP Üzerindeki Etkisi: Cai Hesen'in Türkiye Yazıları Üzerine İnceleme

NECATİ DEMİRCAN *

Küresel Çalışmalar Doktora Öğrencisi
Şanghai Üniversitesi

YE ZHANGXU **

Dünya Tarihi Bölümü Doktora Öğrencisi
Şanghai Üniversitesi

**2017 yılında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2018-2021 yılları arasında Shanghai Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi bölümünde yüksek lisans yapmıştır. Demircan, Shanghai Üniversitesi Küresel Çalışmalar bölümünde doktora öğrencisidir.*

***Şanghai Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi'nde Dünya Tarihi alanında doktora öğrencisi ve Türk Araştırmaları Merkezi'nde araştırma görevlisidir. Araştırma alanları arasında Türkiye'nin çağdaş dış siyaseti ve geç dönem Qing Hanedanlığı ile Çin Cumhuriyeti dönemindeki Çin-Türk ilişkileri bulunmaktadır.*

Geliş Tarihi: 02.06.2023

Kabul Tarihi: 14.07.2023

Atf: Demircan, N. & Zhangxu, Y. (2023). Türk Devrimi'nin ÇKP üzerindeki etkisi: Cai Hesen'in Türkiye yazıları. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 4(4), 46-66.

ÖZ

Türkler ve Çinliler 20'nci yüzyılın başında aynı kaderi paylaşan ezilen iki millettir. İki millet de emperyalizmin sömürsünden kurtulmak ve demokratik devrimlerini gerçekleştirerek ayağa kalkmak istiyordu. Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'nda emperyalizme karşı zafer kazanması ve Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerini geliştirmesi, Çin Komünist Partisi (ÇKP) önderleri tarafından ilgiyle takip ediliyordu. Başarıya ulaşan Türk devrimi, ÇKP'nin erken dönem önderlerinde Çin için bir örnek oluşturabileceği düşüncesini uyandırdı. Bu nedenle Çin'deki komünistler Türk Devrimi'ni yakından izlediler ve Çin devrim pratiğine uygulamayı denediler. Özellikle Türk Devrimi'ne ÇKP'nin kuruluş dönemindeki önderi ve teorisyeni olan Cai Hesen ilgi duyuyordu. Cai Hesen Türk Devrimi hakkındaki görüşlerini ÇKP'nin yayın organı olan Rehber'deki (向导 Xiangdao) yazılarında yer verdi ve ÇKP'nin önder kadrosunu etkiledi. Bu çalışmada ÇKP erken dönemlerinde önemli bir teorisyen olan Cai Hesen'in Türk Devrimi değerlendirmesiyle ÇKP kadrolarında yarattığı etki ve Türkiye hakkında yazdığı yazıların değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cai Hesen, Çin, Çin Komünist Partisi, Türkiye, Türk Devrimi

Giriş

TÜRKİYE İLE ÇİN ARASINDA UZAK mesafeler olmasına rağmen Çin Komünist Partisi (ÇKP) yöneticileri Türk Devrimi'ne yakın bir ilgi duymaktaydı. Özellikle Türkiye'ye ve Türk Devrimi'ne yönelik bu ilginin ÇKP'nin erken dönemlerinde olması ilgi çekicidir. ÇKP'nin ilk lider kadrosunun, Türkiye'nin emperyalizme karşı kazandığı zaferi ve Sovyetler Birliği'yle kurduğu dostluğu yakından izlediği görülmektedir. Buna rağmen Türkiye'deki araştırmalarda bu konu yeterince incelenmemiş ve bu dönemle ilgili sadece iki çeviri çalışması yapılmıştır. Konuyla ilgili ÇKP'nin kadrolarından Cai Hesen ve Gao Junyu'nun yazdığı iki yazı Çince'den Türkçeye çevrilmiştir. Bunlardan ilki Cai Hesen'in 1922 yılında yazdığı "Türk

Milliyetçi Partisine Zafer Diliyoruz" başlıklı yazısı Giray Fidan tarafından Cumhuriyet'in Çinli Misafirleri kitabında Türkçeye çevrilmiştir. Diğeri ise Gao Junyu'nun Eylül 1922'de yayınlanan "Türk Milli Ordusu'nun Zaferinin Uluslararası Kıymeti" yazısı BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi tarafından Türkçeye kazandırılmıştır (Alan, 2020). Diğeri taraftan bu konuya Çin'de de değer verilmiştir. Çin'de Wu Haiyong (2013) tarafından yazılan "Guomintang-Komünist İşbirliği Karar Alma Sürecinin Kritik Döneminde Türk Devrimi'nin ÇKP Üzerindeki Etkisi" başlıklı makalesi oldukça değerlidir. Wu makalesinde ÇKP'nin Guomintang ile birleşik cephe oluşturmasında Türk Devrimi'nin oynadığı rol üzerinde durmuş ve özellikle Cai Hesen'in yazdığı yazılar üzerinden örnekler vermiştir.

Sun Menglin ve Huang Zhigao'nun (2019a) "Rol Modeller ve Dersler: Milli Diriliş Düşüncelerinin Arka Planında İlk Çinli Komünistlerin Türkiye'nin Dirilişine İlişkin Kaygıları" makalesinde Türk Devrimi'nin ÇKP liderlerine nasıl örnek olduğunu ve ÇKP önderlerinin Türk Devrimi'ne ilgilerinin nedenlerini ve kaygılarını incelemiştir. Bu konuyla ilgili diğer bir çalışma da Huang Zhigao'nun (2010) "Çin Komünist Partisi'nin 1921-1925 Kemalist Devrime İlişkin Gözlemleri ve Tepkileri" başlıklı makalesidir. Zhigao makalesinde ÇKP'nin Kurtuluş Savaşı sırasında Türk-Sovyet dostluk ilişkilerinin geliştirilmesine ilişkin gözlemlerinin Guomindang-Sovyet işbirliğine yansımalarını değerlendirmiştir. Bu konuyla ilgili Çin'deki çalışmalar, kullanılan dilin Çince olması nedeniyle Türk akademisi tarafından bilinmemektedir ve konuyla ilgili İngilizce bir kaynak yoktur. Türkiye'deki araştırmalar, ÇKP'nin Türk Devrimi'ne ilgisinin nedenlerini ve kaynağını sorgulamaya yönelmemiştir. Çin'deki çalışmalar ise, Türk Devrimi'ni anlamak için çalışmalar yürüten Cai Hesen'in ÇKP'de yarattığı etki üzerinde durmamıştır.

Türkiye'de emperyalizme karşı kazanılan zafer ve monarşiyi tasfiye eden devrim, Çin'in ilerici aydınlarında Türk Devrimi'ne karşı bir ilgi uyandırmıştı.

20'nci yüzyılın başında batılı güçler, Asya'nın bir ucunda Osmanlı Devleti'ni "hasta adam" olarak tanımlanırken Asya'nın diğer ucundaki Qing Hanedanlığı da aynı şekilde "hasta adam" olarak tanımlanıyordu. 1908 yılında Osmanlı Devleti'ni ziyaret eden Çinli devlet adamı ve reformist Kang Youwei (Çince: 康有為) seyahatnamesinde "Osmanlı ve Çin aynı durumdadır. Avrupa, uzun zamandır ikisini de doğunun 'Hasta Adamları' olarak görmektedir ve hangisinin önce öleceği belli değildir."

ifadelerini kullanmıştır. Kang, Osmanlı İmparatorluğu ve Qing Hanedanlığı'nın benzerliklerini belirttiği seyahatnamesinde, devletin yıkılmasını engellemek için tek çarenin devrim olduğunun altını çiziyordu (Fidan, 2013: 24). Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetmesinin ardından emperyalist ülkeler tarafından işgal edilirken, Çin de emperyalist ülkelerin yarı sömürgesi durumundaydı. Bu süreçte Çin'i Cumhuriyet fikriyle buluşturan, 1911'de Qing Hanedanlığı'nı sonlandıran Xinhai Devrimi, Çin'deki siyasi istikrarsızlığı giderememiştir. Devrimden kısa bir süre sonra savaş ağalarının yönetimi ele geçirmesiyle, emperyalist sömürüye karşı mücadele, savaş ağalarının kendi aralarındaki güç mücadelesi yüzünden sekteye uğramıştır.

İç mücadelelerle dolu parçalı iktidar yapısı (Savaş Ağaları Dönemi 1916-1928), emperyalist sömürüye karşı zafiyet gösteriyor, halkın bağımsızlık talebi karşılık bulamıyordu. Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktığı dönemde, Çinli gençler de 4 Mayıs 1919'da emperyalizme karşı ayağa kalkarak direniş göstermişti.¹ 19 Mayıs, Bugün Türkiye'de Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanırken, 4 Mayıs, Çin'de Gençlik Bayramı olarak kutlanmaktadır. Türkiye ve Çin'in emperyalizme karşı direnişleri benzer dönemlerde başlamıştır.

Türkiye'de emperyalizme karşı kazanılan zafer ve monarşiyi tasfiye eden devrim, Çin'in ilerici aydınlarında Türk Devrimi'ne karşı bir ilgi uyandırmıştı. ÇKP'nin ilk önderleri Cai Hesen, Gao Junyu, Li Dazhao, Chen Duxiu Türk Devrimi'ni takip ediyor, Türkiye'nin başarılarını selamlıyorlardı. Özellikle ÇKP'nin ilk önder kadrosu içinde bulunan Cai Hesen, Türkiye ile ilgili dört makale yazmış ve çeşitli yazılarında Türk Devrimi'nin Çin'e örnek oluşturduğu üzerinde durmuştur. Bu çalışma Cai Hesen'in Türkiye üzerine yazılarını ve ÇKP kadroları içinde Türk Devrimi'nin yarattığı etkiyi inceleyen bir araştırma makalesidir.

Cai Hesen'in fotoğrafı
(Zhongguo Qingnian Wang, n.d.)

Cai Hesen'in Mücadelesi ve ÇKP'deki Rolü

30 Mart 1895'te Şanghay'da doğan Cai Hesen (蔡和森) Çin Komünist Partisi'nin doğuş sürecinde önemli bir ideologdu.² Cai Hesen, Mao Zedung'un yakın arkadaşı, fikir hayatında değerli bulduğu, tartıştığı ve hatta Mao'nun Marksist-Leninist bir yol izlemesinde önemli rol oynamış biriydi. ÇKP'nin kurucularından ve en önemli teorisyenlerinden biri olan Cai, ÇKP'nin erken döneminde, partinin teorik, stratejik ve propaganda konularında önemli katkılarda bulunmuştur.

Parti içerisinde "Cai teorisyendir, Mao gerçekçidir" deniyordu (Ven, 1991: 32).

Cai Hesen, Fransa'daki eğitimi sırasında Mao Zedung ile mektuplaşarak bolca fikir tartışması yürütmüştü. Cai'nin mektupları Çin komünizmi tarihinde özel bir öneme sahiptir. Çünkü Mao'nun düşüncesinin gelişiminde çok önemli bir rol oynamıştır (Ven, 1991: 35). Deng Xiaoping, Cai Hesen için şöyle demişti: "Yoldaş Cai Hesen ilk günlerde partimizin önde gelen liderlerinden biriydi. Çin Devrimi'ne önemli katkılarda bulundu. Çin halkı onu her zaman hatırlayacaktır!" (People's Daily, 2015b).

Cai Hesen'in fikir hayatının gelişmesinde önemli olan iki dönem vardır: Bunlardan ilki Changsha'daki Hunan Birinci Normal Okulu'nda geçirdiği yıllardır (1914-1917), diğeri ise Fransa'da geçirdiği yıllardır (1920-1921). Cai, Hunan Birinci Normal Okulu'nda³ entelektüel ve örgütçü yeteneklerini geliştirirken; Fransa'da ise komünizmle tanışmış, Marksizm-Leninizm ve devrimci parti modeli konusunda kendisini geliştirmiştir. Yirminci yüzyılın başında bir dizi eğitim reformu geçiren Hunan Birinci Normal Okulu'ndaki dönüşümle Cai, okulda yeni batılı fikirlerle karşılaştı. Okulun çok gelişmiş bir eğitim sistemi vardı ve Cai özellikle yüzyılın başındaki reformist entelektüeller hakkında okumaktan keyif alıyordu (Levin, 2019: 309). Cai, Changsha'da, 1918'de Pekin Üniversitesi'nde Profesör olan, neo-Konfüçyüsçülük ve Batı etiği konusunda uzman Yang Changji'nin öğrencisiydi. Cai Hesen ilk kez Mao Zedung, Xiao Zisheng⁴ (萧子升 1894-1976; Xiao Yu 萧瑜 olarak da bilinir) ve küçük kardeşi Xiao Zizhang (萧子璋 1896-1983; Xiao San 萧三 olarak da bilinir) ile birlikte Changsha'daki Hunan Birinci Normal Okulu'nda okuduğu yıllarda bir gençlik lideri olarak ortaya çıktı.

1917 kışında ÇKP'nin önderleri Mao Zedung ve Cai Hesen Yeni Toplum Derneği (Xinmin xuehui) örgütlenmesini başlattılar. Resimde Mao Zedung (en arka soldan dördüncü), Cai Hesen (en arka sağdan ilk) ve diğer derneğin üyeleri 26 Kasım 1919'da Changsha'da. (Zhongguo Qingnian Wang, t.y.)

Mao, Çin'e hizmet etmek için "Büyük Adamlar"ın yolunu izlemeye daha yatkın olan kahramanca bir yola yönelirken Cai, kitlelerin eğitimine, kitlelerin haklarının ve özgürlüklerinin güçlendirilmesine önem veriyordu. İkisi arasında felsefe açısından da fark bulunuyordu. Mao, Konfüçyüs ve Mensiyüs'e değer verirken, Cai daha az popüler, faydacı filozof Mozi'yi değerli buluyordu (Levine, 2019: 309). 1918'de, Cai Hesen ve Mao Zedung, 4

Mayıs Hareketi'nden önce akademisyenleri yenilemek, davranışları geliştirmek ve insanların geleneklerini iyileştirmek amacıyla Yeni Toplum Derneği'ni (Xinmin Xuehui 新民学会) örgütlediler. Daha sonra Yeni Toplum Derneği'nin 78 üyesinden 73'ü ÇKP'ye katıldı ve partinin ilk üyeleri oldular. 4 Mayıs gençlik hareketinde, Mao ve Cai da bulunuyordu. Cai, 4 Mayıs Hareketi'nden kısa bir süre sonra eğitim programı için Fransa'ya gitti.

Cai, Fransa'da yaşadığı dönemde Avrupada yaşanan ideolojik çalkantıyı yakından hissetmiş, Rusya'daki Ekim Devrimi'ni ve çeşitli ülkelerdeki işçi hareketlerini takip etmiştir. Marksist teorik klasikleri hızlı bir şekilde Çinceye tercüme etmiş, çeşitli ülkelerin Komünist Partilerinin deneyimlerini ve derslerini özetlemiştir. Marksist-Leninist parti inşası teorisini, özellikle Bolşeviklerin deneyimini incelemiştir (People's Daily, 2019; Chunqi, 2020: 60-61). Komünizmi ve Rus Devrimi'ni ciddi bir şekilde inceledikten sonra önceki entelektüel inançlarının yetersiz olduğunu görmüş ve 1920 yazından sonra kendisini Marksist olarak tanımlamaya başlamıştır (Liu, 2006: 107).

"ABD'deki öğrenciler kapitalizmi öğrenirken Fransa'daki öğrenciler emeği ve emekçi sınıfları öğreniyorlar."

Çinli genç aydınların bir kısmı Marksizm ve Leninizm ile Fransa'da tanışmışlardı. Cai Hesen, Zhou Enlai, Deng Xiaoping, Chen Yi, Xiang Jingyu gibi ÇKP'nin lider kadrosunun önemli bir bölümü Fransa'da eğitim görmüştü. 1919-1921 yılları arasında yaklaşık 1500 Çinli öğrenci Fransa'da eğitim almıştı. Genç Çinliler Derneği kurucu üyesi Wang Guangqi, bu durumu şöyle yorumluyordu: "ABD'ye eğitim almak için giden Çinliler paraya tapan felsefeden etkileniyorlar ve Çin'e geri döndüklerinde Amerikan kapitalist modelini ülkemize

getirecekler. Özellikle Amerika'ya giden Çinliler hükümetten burs alarak rahatlık içinde yaşıyorlar. Fakat Fransa'da eğitim alanlar fabrikalarda kendi kazançlarını çıkarıyorlar. ABD'deki öğrenciler kapitalizmi öğrenirken Fransa'daki öğrenciler emeği ve emekçi sınıfları öğreniyorlar" (Bailey, 1988). Fransa'da eğitim gören öğrencilerin fabrikalarda çalışmalarının, emek mücadelesine olan ilgilerini arttırdığı anlaşılıyor.

Cai'nin Fransa'da geçirdiği yıllar teorik olarak onu geliştirdi ve ufkunu açtı. 16 Eylül 1920'de, Fransa'da seyahat eden Cai Hesen, Mao Zedung'a, Çin'de "resmi olarak bir Çin Komünist Partisi kurmayı" açıkça öneren bir mektup yazdı ve parti inşasının teorisini, politikasını ve ilkelerini ayrıntılı olarak tartıştı. Cai Hesen, "Çin Komünist Partisi" adını öneren ilk kişiydi. 1 Aralık 1920'de Mao Zedung, Cai Hesen'e ve Fransa'daki Yeni Toplum Derneği üyelerine, Cai Hesen'in partiyi kurma önerisine onayını ifade eden bir mektup yazdı. Mao Zedung, 21 Ocak 1921'de Cai Hesen'e yazdığı mektubunda "Mektubunuz çok anlayışlı ve her kelimesine katılıyorum. Parti düzeyinde, Bay Chen Zhongfu ve diğerleri zaten örgütleniyorlar." diyordu (Tao, 2015: 125-126). Cai Hesen, Fransa'da kaldığı süre boyunca, Lenin'in parti kurma ilkeleri ve parti kurma teorisi doğrultusunda ÇKP'nin kurulmasını önerdi ve böylece partinin kuruluşunda önemli bir rol oynadı. Ayrıca Cai, Xiang Jingyu, Zhou Enlai, Zhao Shiyan, Deng Xiaoping, Li Fuchun vb. ile Avrupada Çin Komünist Partisi'nin bir örgütünü kurmak için çalıştı.

Temmuz 1920'de Fransa'da kalan Cai Hesen, Xiang Junyu ve Xinmin Derneği'nin diğer üyeleri.
(Zhongguo Qingnian Wang, t.y.)

23-31 Temmuz 1921'de, ülkenin farklı yerlerini temsilen gelen 12 delegenin katılımıyla (Mao Zedung, Dong Biwu, Chen Tanqiu, He Shuheng, Wang Jinmei, Deng Enming, Li Da, Liu Renjing, Chen Gongbo, Li Hanjun, Zhang Guotao ve Zhou Fohai) Şanghay'da ilk ÇKP kongresi gerçekleştirildi ve 31 Temmuz 1921'de bir teknede ÇKP resmen kuruldu.

Cai Hesen, ÇKP kurulduğunda Çin'de değildi. 1921 kışında Çin'e döndükten sonra 5 Mayıs 1922'de Komünist Gençlik Birliği'nin ilk kongresinde Merkez Yürütme Komitesi üyesi olarak seçildi. Aynı yılın temmuz ayında, Cai Hesen ve eşi Xiang Jingyu⁵, ÇKP İkinci Genel Kongresi'nde Merkez Yürütme Komitesi'ne seçildiler. Cai, Merkez Yürütme Komitesi'nin propaganda ve örgütsel çalışmalarından sorumluydu. Çin'e döndükten sonra partinin örgütsel

yapılanmasına, ideolojik yapılanmasına ve çalışma tarzının inşasına önemli katkılarda bulundu. ÇKP'nin teorik çalışmalarına her zaman büyük önem veriyordu. Hesen, "Devrimci bir parti, devrimci teoriksiz olamaz. Bu nedenle devrimci bir partinin devrimi doğru yola götürmeden önce fikirlerini birleştirmesi için sadece iyi bir örgütlenmeye ve iyi politikalara değil, aynı zamanda devrimci bir teoriye de sahip olması gerekir." diyordu (People's Daily, 2015a). Aynı zamanda partinin sağlamlaşmasında ve gelişmesinde de önemli rol oynamıştır. Mao Zedung ÇKP'nin kurulmasıyla ilgili olarak, "Tarih, Yoldaş Cai Hesen'in ileri görüşlü parti kurma yönündeki fikrinin Çin Devrimi'nin fiili durumuyla uyumlu olduğunu ve Çin'deki ilk komünistlerin parti kurma faaliyetlerini teşvik etmede güçlü bir rol oynadığını kanıtladı." demişti (People's Daily, 2015a).

Cai Hesen, 13 Eylül 1922'de yayın hayatına başlayan ve ÇKP'nin ilk yayın organı olan haftalık "Rehber"⁶ (向导 Xiangdao) gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Rehber, ÇKP'nin kuruluş döneminde teorik organıydı ve Cai, Eylül 1922'den Ekim 1925'e kadar 3 yıldan fazla bir süre Rehber'in genel yayın yönetmenliği görevini yürüttü (Aizhi, 1981:54). Ayrıca Hesen, ÇKP'nin "Kahrolsun uluslararası emperyalizm" sloganını Çin'de ilk kez kamuoyuna duyuran kişi oldu.

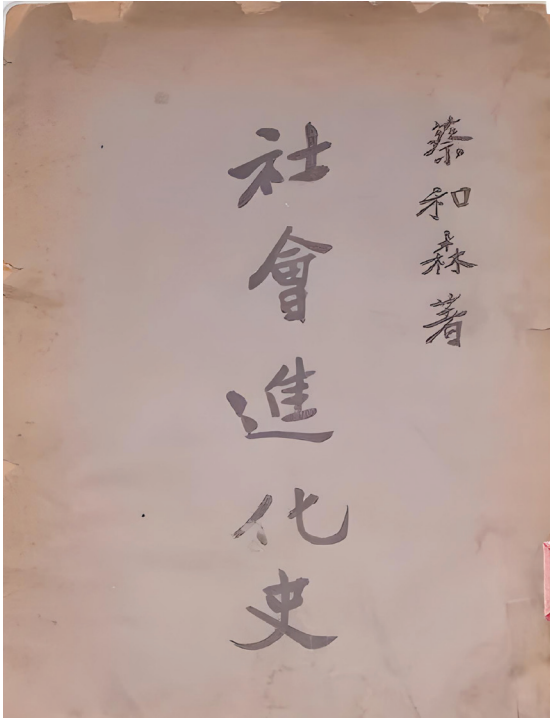
Rehber, ÇKP'nin çizgisini, ilkelerini ve politikalarını yaymada devrimin gerçekleştirilmesinde yol gösterici bir rol oynadı.

Çin'de "emperyalizm" ve "savaş ağaları" gibi kavramların her ikisi de yabancı terimlerdi. O döneme kadar, birçok Çinli "emperyalizm" in ne olduğunu bilmiyordu (Nanyang Hi-Tech Industrial Zone, 2021). Rehber'in manifestosunda gazetenin yayınlanma amacı açıkça belirtiliyordu: "Uluslararası emperyalizmin saldırganlığına karşı direnin", "Barışçıl yeniden birleşmeye engel olan savaş ağalarını yıkın", ve "Tüm yurttaşları birleşmeye, barış, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesine çağırıyoruz" idi. Cai Hesen toplam 201 sayı yayınlanan Rehber'in 116 sayısını düzenledi ve toplam 134 makaleyi bizzat kendisi yazdı. Rehber, ÇKP'nin çizgisini, ilkelerini ve politikalarını yaymada devrimin gerçekleştirilmesinde yol gösterici bir rol oynadı. Kısa zaman içinde, haftalık Rehber'in tirajı hızla arttı ve birkaç bin kopyadan 100 binden fazla kopyaya kadar ulaşarak kitlelerin aydınlanmasını sağladı (Tao, 2015: 125-

126). 16 sayfalık Rehber'in içeriği "Haftalık Çin Haberleri", "Haftalık Dünya Haberleri", "Yazışmalar", "Okuyucunun Sesi" ve "Ne Söylemeli" gibi köşe yazılarından oluşmaktaydı. Rehber, ÇKP'nin çizgisini, yönergelerini ve politikalarını, özellikle Birleşik Cepheyi duyurmada yol gösterici bir rol oynamıştır. ÇKP ile Guomindang arasında Birleşik cephenin kurulmasından sonra Rehber, ÇKP'nin birleşik cephe politikasını, Sun Yat Sen tarafından önerilen Sovyet Rusya ile ittifakı, tarım ve sanayi kalkınma hamlelerini desteklemiştir (The Paper, 2021). Rehber, Çin'de ve dünyadaki güncel olayları konu alan ve Çin Devrimi'nin tartışıldığı bir yayın organıydı.

Dergide yayımlanan yazılarda, ÇKP İkinci Kongresi'nde formüle edilen milli demokratik devrimi gerçekleştirmek için işçi ve köylü hareketi, anti-emperyalist ve anti-feodal politikalar savunuluyordu (The Paper, 2021a). Cai Hesen, Rehber'in zamanında yayınlanabilmesi için gece gündüz çalışıyordu. Gecenin bir yarısında yorgun olduğu zaman kıyafetleriyle yatağına uzanıp bir süre dinleniyordu. Uyandıktan sonra kalkıp hemen masa başında çalışmaya gidiyordu. ÇKP'nin ilk liderleri arasında, Cai Hesen, uyumayı ve yemek yemeyi unutarak "işkolik" olarak bilinen, çalışkan ve azimli bir liderdi (Libo, 2021).

Cai Hesen aynı zamanda Şanghay Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde yardımcı doçentti. 1923 yılında Şanghay Üniversitesi'nde toplumsal evrim tarihi konusunda dersler verdi ve Marksist materyalist tarih görüşünü millileştirmek ve yaygınlaştırmak için girişimlerde bulundu (People's Daily, 2015a). Şanghay Üniversitesi, Guomindang'ın sol kanadı ve ÇKP'nin etkinlik gösterdiği önemli bir merkezdi (Ven, 1991:152).

1924'te Cai Hesen, Şangay Üniversitesi'nde profesör olarak "Sosyal Evrim Tarihi" kitabını yayınladı. (Zhongguo Yiwang, 2021)

Cai Hesen, 1924'te Şanghay'da "Toplumsal Evrim Tarihi"ni derledi ve yayınladı. Kitabında, Engels'in "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" kitabını ve Darwin'in evrim teorisini, toplumsal gelişmenin kaçınılmaz yasalarını göstermek ve materyalist görüşün temel ilkelerini desteklemek için kullandı (USTB Committee of the Communist Youth League, 2021). Bu, Çinlilerin Marksist materyalist tarih görüşüne dayanarak yazılan ilk toplumsal gelişim tarihi kitabıydı ve bu tür eserlerin temeliydi.

1925'te Cai Hesen, 30 Mayıs Hareketi'ne⁷ katıldı ve harekete önderlik etti. ÇKP adına mücadeleyi hızla Guangzhou, Hong Kong ve diğer şehirlere yaymak için Rehber'de ülkedeki tüm işçi ve köylüleri emperyalizme karşı birleşmeye çağıran "ÇKP, Emperyalizmin

Barbarca ve Acımasız Katliamına Karşı Direnişini Halkına Bildiriyor" başlıklı bir yazı yayımladı. Ülkenin işçi, köylü ve tüm ezilen kitlelerini, barbar ve vahşi emperyalizme karşı birleşmeye çağırdı. Aynı yılın Ekim ayında, ÇKP Merkez Komitesi tarafından atanarak Komintern Beşinci Yürütme Komitesi'nin altıncı genişletilmiş toplantısına katılmak üzere Moskova'ya gitti. 1925'in sonunda Moskova'daki Sun Yat Sen Üniversitesi'nde "Çin Komünist Partisi'nin Tarihi Gelişimi" adlı uzun bir konuşma yaptı. Cai konuşmasında Çin Devrimi'nin doğasını, ÇKP'nin tarihsel görevlerini ve sınıfların devrimdeki rolünü ele alan derin bir analiz yaptı. Proletaryayı "devrimin öncü sınıfı", köylüleri ise "işçi sınıfının müttefiki" olarak tanımladı. Bu çalışma, ÇKP'nin tarihi üzerine ilk çalışmaydı (Nantong Institute of Technology, 2021).

Çan Kay Şek'in 1927 yılında ÇKP üyelerini Şanghay'da katletmesiyle⁸ birleşik cephe dağıldı. Cai, Temmuz 1928'de Moskova'da düzenlenen ÇKP 6'ncı Genel Kongresi'nde Merkez Komite Siyasi Bürosu Daimî Komite üyesi olarak seçildi. Kongrede kırsalda silahlı mücadele yürütülmesi ve bir ordu kurulması gerektiğini belirtti (Deng, 2015). 1928 yılı sonunda, ÇKP Komintern üyesi olarak Moskova'ya gitmesi için görevlendirildi.

1931'in başında Cai Hesen, Sovyetler Birliği'nden ÇKP'nin çalışmalarına katılmak için tekrar Çin'e döndü. ÇKP Merkez Komitesi, Hesen'i dağılan Guangdong Eyalet Parti Komitesi'ni düzenlemesi için gönderdi. Guangdong eyaletine bağlı Guangzhou'daki durumu düzeltmek zor olduğundan, Hong Kong'dan çalışıyordu. Fakat, Haziran 1931'de, Cai Hesen, Gu Shunzhang isimli

bir hain tarafından ihbar edildi ve Hong Kong'da İngiliz polisi tarafından tutuklandı. Ardından İngiliz makamları onu, savaş ağası Chen Jitang'ın kontrolünde olan Guangzhou yönetimine teslim etti. Guangzhou hapishanesinde işkence gören Cai Hesen, yönetimle işbirliği yapmayı kabul etmedi ve 4 Ağustos 1931'de 36 yaşında Guangzhou'da katledildi (Communist Party of China, 2022). Cai Hesen, hayatını devrim mücadelesine adanmış, özverili ve üretken bir entelektüeldi.

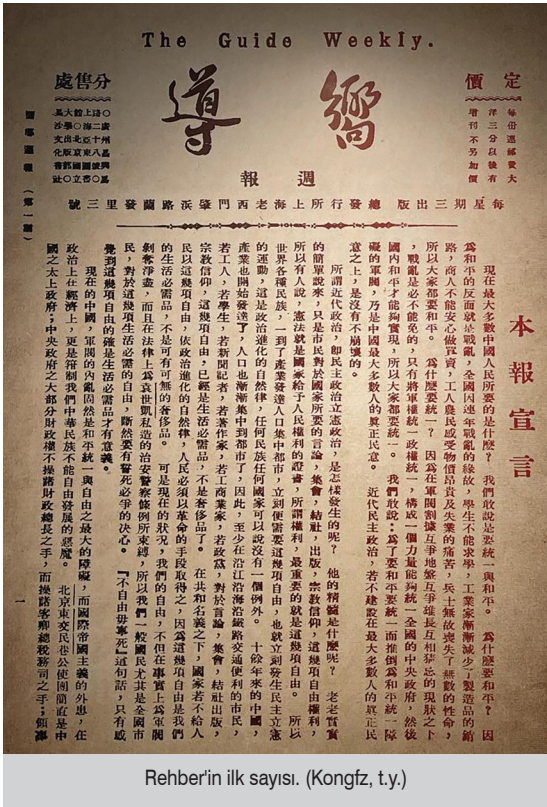
Cai Hesen'in Türk Devrimi Değerlendirmesi ve ÇKP Kadrolarındaki Yarattığı Etki

20'nci yüzyılın başlarında Çin'in yeniden ayağa kalkmasını sağlamak Çin'in ilerici aydınlarının ve halkının misyonu haline gelmişti. Çünkü 4 Mayıs Hareketi'nden sonra, Çin halkının tüm kesimleri emperyalizmden kurtulma ve kalkınma arayışı içindeydi. Bu durum, Çinli ilerici aydınları, Çin'in geleceği hakkında düşünmeye sevk etti. 4 Mayıs Hareketi'nden sonra, Li Dazhao, Chen Duxiu, Cai Hesen ve diğer erken dönem Çinli komünistler, ulusal diriliş yolunu ararken, Türkiye, emperyalizme karşı zafer kazanmış, kalkınma hamleleriyle ardi ardına önemli kazanımlar elde etmişti. Çinli komünistlerin beklediği diriliş ruhu buydu. "Yakın Doğu'nun hasta adamı" olarak bilinen Türkiye ve "Uzak Doğu'nun hasta adamı" olarak bilinen Çin'in aynı kaderi paylaşması, erken dönem Çinli komünistleri, Türkiye'nin değişen yönünü takip etmeye sevk etti (Sun Menglin & Huang Zhigao, 2019a: 12).

Li Dazhao, köklü iki millet olan Türkler ile Çinlilerin benzerliğinden yola çıkarak 1908'deki Hürriyet Devrimi'ne ve İttihat ve

Terakki'ye ilgi duymuştu. Türk Devrimi'nin feodalizm ve emperyalizmi tasfiye etmesinin Çin'in yeniden dirilişine bir örnek olacağını düşünerek Türk Devrimiyle ilgilenmişti (Sun Menglin & Huang Zhigao, 2019b). Çin'deki ilk komünistler, gençliğin Çin ulusunun uyanışının gücü olduğuna ve Sovyetler Birliği'nin Çin ulusunun gençleşmesinin destekçisi olduğuna inanıyorlardı. Türkiye'deki Kurtuluş Savaşı'nın milli burjuvazi öncülüğünde anti-emperyalist ve anti-feodal bir devrimle sonuçlanması ÇKP önderlerinin dikkatini çekti. Bu durum, Çin'deki Komünistlerin tam bağımsızlığı ve gençleşmeyi hedefleyen kapsamlı, anti-emperyalist ve anti-feodal devrimci hareket yürütmeleri için önemli bir örnek yarattı (Sun Menglin and Huang Zhigao, 2019a).

Cai Hesen, Türkiye'deki durumun Çin ile benzerliği üzerinde durmaktadır. Bu nedenle Türkiye, İran ve Çin gibi ülkeleri emperyalizm karşısında milliyetçi hareketin yükseldiği mazlum milletler safına koymuştu. Cai Hesen, 13 Ağustos 1920'de Mao Zedung'a yazdığı mektubunda dünyadaki devrimci hareketinin durumunu dört olayda değerlendiriyordu. Bunları şu şekilde sıralıyordu; 1) Proleter devrimin muzaffer olduğu yerler: Rusya, 2) Proletarya Devrimi'nin devam ettiği veya sonuçsuz kaldığı yerler: Orta Avrupa ülkeleri ve Balkanların mağlup ülkeleri, 3) Proleter devrimin gebe olduğu ülkeler: savaşı kazanan beş büyük ülke, 4) Sınıf bilincinin yükseldiği ülkeler, milliyetçi hareketlerin Bolşevikleşmeye yol açacağı düşünülen ülkeler; İran, Türkiye, Hindistan, Mısır, Kore, Çin (Cai, 1983). Cai, Türkiye ile Çin'de emperyalizme karşı yükselen milliyetçi dalganın sonuç olarak sosyalist mücadeleye hizmet edeceği kanısındaydı.

Rehber'in ilk sayısı. (Kongfz, t.y.)

16-23 Temmuz 1922'de Şanghay'da yapılan ÇKP'nin İkinci Genel Kongresi'nde, Cai Hesun, Çin'in siyasetini ve ekonomisini analiz etti, emperyalizme ve savaş ağalarını yenme sloganını öne sürdü. Qu Qiubai ise kongrede Uzak Doğu'daki devrimci grupları karşılaştırdı ve ikinci kongrenin birleşik bir cephe oluşturmak için önerdiği stratejilerin önemini vurguladı. 28-30 Ağustos 1922'de Hangzhou'daki Batı Gölünde, Komintern temsilcileri Marin⁹, Zhang Tailei, ÇKP Merkez Komitesi üyeleri Chen Duxiu, Li Dazhao, Cai Hesun, Gao Junyu, Zhang Guotao'nun katıldığı özel bir genel kurul toplantısı yapıldı. İki gün süren tartışmaların ardından, ÇKP'nin Guomintang'a katılma ve işbirliğine ilişkin yönergeler belirlendi. Batı Gölü Konferansı¹⁰ Türkiye'deki kurtuluş

mücadelesiyle yakından ilgiliydi. Burada Kurtuluş Savaşı ve Türkiye'nin Bolşeviklerle işbirliği yapması "kafası karışan" ÇKP için bir örnek teşkil ediyordu. Örneğin, Batı Gölü Konferansı'ndaki Türk Devrimi'nin başarıya ulaşması ve Türkiye hakkındaki değerlendirmeler, ÇKP'nin kurucularından ve ilk ÇKP sekreteri Chen Duxiu'nun (陈独秀) Guomintang hakkındaki fikirlerini değiştirmesinde etkili oldu (Haiyong, 2013: 23-24). Türkiye'deki tüm milli sınıfların emperyalizme karşı tek bir cephede birleşerek başarıya ulaşması, Guomintang ile birleşik cephe oluşturulması konusunda ÇKP içindeki tartışmalara ışık tuttuğu görülmektedir. Batı Gölü Konferansında, Komintern temsilcisi de bulunuyordu. Komintern temsilcisi Marin, ÇKP ile Guomintang arasında birleşik cephe oluşturmasının önemini Türk Devriminden örnekler vererek ÇKP üyelerine anlattı (Sun Menglin & Huang Zhigao, 2019a: 13). Türkiye ile Sovyet Rusya işbirliğindeki kazanımların, ÇKP önderleri için olumlu bir örnek yarattığı görülmektedir.

ÇKP kadroları, Türkiye'deki Kurtuluş Savaşı'nın 9 Eylül 1922'de başarıya ulaşmasını coşkuyla karşıladılar. Cai Hesun, Rehber'deki yazısında Türkiye'nin zaferini, "ezilen ulusların kurtuluşunun habercisi" olarak selamlarken ÇKP önderlerinden Gao Junyu Rehber'de yayınlanan yazısında "Türkiye'nin uluslararası değeri olan ve emperyalizme darbe vuran bir zafer kazandığı" şeklinde değerlendirdi (Alan, 2020). 1922 yılında Komintern temsilci Marin, Rehber'de "Rus Devrimi'nin 5'inci Yılı" üzerine yazdığı yazısında Mustafa Kemal önderliğindeki milliyetçi hareket ile Guomintang arasındaki benzerlikleri vurguladı ve Guomintang'ı Çin

Devrimi'ni başarıya ulaştırması için görevi çağırıldı (Haiyong, 2013: 23). ÇKP liderlerinin ve Komintern temsilcisinin Türkiye'nin zaferini sevinçle karşılaması, Türkiye'nin zaferinin Çin devrim pratiğinde de başarıya ulaşacağı konusundaki inançlarının bir yansıması olduğunu göstermektedir.

Ortadoğu'daki stratejik geri çekilmeden ve Afganistan'dan çıkmasından sonra ABD oluşturmaya odaklanmaktadır.

Batı Gölü Konferansı sonrası 26 Eylül 1922'de Sun Yat Sen ile Şanghay'da görüşmeye gelen Sovyet askeri ataşesi Anatoly Gekker de Türk devrimi örneğinden bahsetmiştir. Gekker, Türkiye'de farklı görüşlerden milliyetçilerin yabancı işgalcilere karşı birleştiği üzerinde durmuş, Mustafa Kemal'in zaferinin Rusya'nın zaferi olduğunu belirtmiştir. Rusya'nın başka ülkelere yardım edemeyeceği iddiasına karşılık Türkiye-Rusya işbirliğinin ne kadar somut bir örnek olduğu üzerinde durmuştur. Gekker, Çin'de önce milliyetçi güçlerin koalisyonunun sağlanması gerektiği, ardından Rus yardımıyla emperyalist güçlere karşı etkin bir direniş örgütlenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Party History Research Office of the Central Committee of the Communist Party of China, 1997: 217).

Türk devrimin başarıya ulaşmasının, Çinli devrimciler ile Sovyet temsilciler arasındaki görüşmelerde gündeme gelmesi dikkat çekicidir. Bu görüşmelerde Sovyetlerin Çin'e yapabileceği askeri yardımlar, Türkiye'deki

durumla karşılaştırılarak ele alınmıştır. Bu durum Çinli devrimcilerin Türk-Sovyet dostluğuna neden ilgiyle takip ettiğini göstermektedir. Örneğin Chen Duxiu, "Ekim Devrimi ve Çin'in Ulusal Kurtuluş Hareketi" başlıklı yazısında Sovyetlerin Çin, Türkiye, İran, Mısır gibi ezilen ülkelerin yardımına koştuğundan bahsetmektedir. Duxiu, dünyadaki tüm ezilen milletin emperyalizmi ezmek için birleşmesi gerektiğini belirtmiştir. Sovyetlerin Çin'i işgal edeceği üzerine yapılan iddiaların ise Türkiye örneğini vererek uydurma olduğunu vurgulamıştır. Türkiye'nin Sovyetlerin desteğiyle emperyalizme karşı başarıya ulaştığını ve Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin mirasına hiçbir zaman zarar vermediğini kaydetmiştir (Zhigao, 2010: 123).

Cai Hesen, aynı zamanda Kâğıttan Kaplan kavramını ilk ortaya atan kişidir. Bu kavram daha sonra Çin Devrimi'nin önderi Mao Zedung ve Çin liderleri tarafından sıkça kullanılmıştır. Cai, ilk kez bu kavramı 13 Aralık 1922 tarihli Rehber'in 13'üncü sayısında "Devrim içinde Yunanistan" başlıklı yazısında İngiltere ile işbirliği yapan Yunanistan'ın gerici burjuvalarını nitelendirmek için kullanmıştır (Cai, 1978: 132-134). Daha sonra Ekim 1924 tarihli Rehber'in 88'inci sayısında İngiliz emperyalizmiyle işbirliği yapan Çin burjuvalarını Kâğıttan Kaplan olarak değerlendirilmiştir. Cai, Kâğıttan Kaplan kavramını halkı görmezden gelen ve kitleleri şiddetle sindirmeyi çalışanları tanımlamak için kullanmıştır (Zunhua, 2015). Daha sonra ÇKP kadroları, özellikle de Mao Zedung emperyalizmin ve tüm gericilerin kâğıttan kaplan olduğunu belirtmiştir.

5 Mayıs 1924'te Guomintang ve ÇKP temsilcilerinin, Sun Yat Sen'in Guangzhou'daki Devrimci Hükümetinin olağanüstü Başkanı olarak atanmasının üçüncü yıldönümünü anmak için Sun Yat Sen'in Şangay'daki evinde bir araya geldikleri buluşmanın fotoğrafı. Fotoğrafta tanınmış kişiler: Deng Zhongxia (ön sıradaki soldan ilk), Zhang Ji (ön sırada soldan beşinci), Hu Hanmin (ön sırada soldan altıncı), Wang Jingwei (ön sırada soldan yedinci), Ye Chuxun (orta sırada soldan dördüncü), Mao Zedung (arka sırada soldan ikinci).

ÇKP'nin Türk Devrimi'ne olan ilgisi Kurtuluş Savaşı Zaferi sonrasında da devam etmiştir. Örneğin Chen Duxiu, 1924 yılında yazdığı makalesinde Türkiye'de hilafetin kaldırılması ve reformlar sürecini övmüş ve Çin'de de emperyalizm ve savaş ağalarıyla savaş kazanıldıktan sonra Guomintang'ın Türkiye gibi reformları takip etmesi gerektiğini dile getirmiştir (Zhigao, 2010: 122). ÇKP ile Guomintang arasındaki Birinci Birleşik Cephe sırasında Mao Zedung, 1925 yılından 1927 yılına kadar Guomintang Merkez Propaganda Dairesi Başkan Vekili olarak görev yapmıştır ve ulusal devrimi teşvik etmekle ilgili propaganda işlerine kapsamlı bir şekilde başkanlık etmiştir.

ÇKP-Guomintang arasındaki birinci birleşik cephe döneminde ÇKP propaganda bürosunun 19 Mayıs 1926'da yazdığı raporda yeni dönemde yapılacak işler arasında parti üyelerinin eğitimlerini sağlayabilmesi için "Ulusal Hareketler üzerine Toplu Yazılar" başlığında bir kitap yazılması konusunda öneri yapıyordu (Schram, 1994: 373-385). Mao Zedung'un editörlüğünü üstlendiği ve 5 bölümden oluşan kitapta dünya devrimci hareketleri bölümünde Türkiye'nin Milli Devrimi bölümünün de yazılması planlanıyordu. Shen Yanbing, Şangay'daki derleme görevlisi olarak atandı ve Şangay'daki seriler için yazıları toplamaktan ve bunları yazdırdıktan sonra ücretsiz olarak

Parti üyelerine göndermekten sorumluydu. Shen Yanbing¹¹ (沈雁冰) anılarında şunları belirtmiştir: “Bu ‘Ulusal Hareket Dizisi’ seti, o dönemde hem Guomintang hem de Komünistler için büyük bir eğitsel öneme sahipti.” Fakat 1927 yılında ÇKP ile Guomintang arasında birleşik cephenin dağılması kitabın tamamlanamamasına neden oldu. Kitabın bazı bölümleri yazılmıştır fakat Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesinin olduğu bölümle ilgili bir veri bulunamamıştır. ÇKP ve Guomintang üyelerinin eğitimleri için hazırlanan kitapta Türk Devrimi'ne yer verme düşünceleri erken dönem komünistlerinde Türk Devrimi'nin derin bir etki yarattığını kanıtlamaktadır.

Cai Hesen'in Türkiye Üzerine Yazıları

Cai Hesen, “Çin İşçi Hareketinin İzlemesi Gereken Politika”, “Çin'de Köylü ve İşçileri Durumu”, “Orta Sınıf ve Guomintang”, “Guangdong Köylü Hareketi”, “Sun Yat Sen'in Ölümü ve Milli Devrim” gibi Çin'de zamanın güncel konularını tartışan önemli makaleler kaleme almıştır. Yazılarında, 1920'li yıllarda Lozan Barış Konferansı gibi uluslararası olaylara (Tazminat Sorunu ve Emperyalizm), İngiliz ve ABD emperyalistlerinin oyunlarına (Emperyalistlerin Çine Karşı Eski ve Yeni Taktikleri) yer vermiştir. Haftalık çıkan Rehber'de farklı ülkelerdeki siyasi ve sosyolojik durumlar üzerine yazdığı makalelerin başlıklarından bazıları şöyledir: Fransadaki İşçi Hareketleri, İngiltere'de Siyasi Durum, Yunanistan Devrimde, Balkanlar ve Bulgaristan'da Yeni Durum, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı.

Cai Hesen, Türkiye ile ilgili “Türk Milliyetçi

Partisine Zafer Diliyoruz”¹² (Eylül 1922), “Türkiye ve Uluslararası Emperyalizm” (Kasım 1922), “Lozan Konferansı'nda Türk milletinin tek destekçisi” (Aralık 1922), “Lozan Konferansı ve Türkiye” (Aralık 1922) başlıklı 4 yazı yazmıştır. Bunun yanı sıra Cai, 6 makalesinde kısa da olsa Türkiye'ye ve Mustafa Kemal'in emperyalizme karşı başarısına yer vermiştir. Makalelerinde Türkiye'nin emperyalizmle mücadelesine ve Lozan Barış görüşmelerine odaklanmıştır. Özellikle Türkiye'nin Lozan görüşmelerinde kapitülasyonların kaldırılması ve tam bağımsızlıkçı tutumunu, Çin için önemli görmekteydi. Çünkü Afyon savaşlarından beri Çin'in yarı-sömürge durumuna düşmesi siyasi ve ekonomik olarak tam bağımsızlık sloganını Çinli devrimcilerinin önüne getirmişti. Türk ve Çin devrimcilerinin siyasi ve ekonomik tam bağımsızlık isteği paralellik taşıyordu.

Cai Hesen, Batı Gölü Konferansı sonrası Eylül 1922'de yazdığı “Birlik, Borç ve Guomintang” (Cai, 1978: 64-69) başlıklı yazısının son paragrafında Türkiye'nin emperyalizme karşı savaşında devrimci bir başarı elde ettiğini ve Mustafa Kemal'in bu başarısının Çin'de tanıtılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Çin'deki mücadelenin esasının emperyalizmin ve feodalizmin tasfiye edilmesi olarak tanımlıyordu. Cai'nin bu yazısında Türkiye'den kısa bir şekilde bahsedilmesine rağmen ÇKP önderlerinin Türkiye'yi yakından takip ettiği ve Batı Gölü Konferansı'nda Türkiye örneği üzerine konuşulduğu anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak, ÇKP-Guomintang arasında birleşik cephe kurulmasında, Türkiye'deki gelişmelerin önemli bir etkisi olduğu görülmektedir.

1924'te Sun Yat Sen (soldan ikinci), Sovyetler Birliği'nin Çin'deki askeri danışmanı Vasily Blyukher (soldan ilk-1924'ten 1927'ye kadar Çin'de kalmıştır.) ve diğer Sovyet danışmanları.

Eylül 1922'de “Türk Milliyetçi Partisine Zafer Diliyoruz” (Cai, 1978: 81-85) başlıklı yazısında Türkiye'nin Birinci Dünya Savaşından Kurtuluş Savaşına uzanan süreci kısaca özetlemiş ve Türkiye'nin zaferinin tüm ezilen milletler için bir umut olduğunu belirtmiştir.

Cai, yazısında Mustafa Kemal önderliğindeki milli güçler ile Guomindang arasındaki benzerliğe dikkat çekmiştir. Yazısında şöyle demektedir: “Son 30 yıldır Uzakdoğu'da emperyalistlerle çarpışan Çin Milliyetçi Partisi (Guomindang) ve Türk Milliyetçi Partisi, ne kadar da benzer durumdalar ve bu manzara ezilen uluslar için ne kadar da önemli! 400 milyon kardeşimiz bakın, ezilen Türkler, emperyalistlere karşı büyük bir zafer kazandılar! Milliyetçi partileri onları zafere giden yola çıkardı! Onlara gıpta ederken bir yandan onlardan ders almalıyız. Guomindang'ı, Çin'e baskı yapan emperyalistlere karşı Sovyet Rusya'yla işbirliği yapmaya çağırın! (...) Ezilen

Türkiye'nin zaferi çok yaşa!”. Cai, Türkiye'nin zaferinin Rus Devriminden sonraki en önemli tarihsel olay olduğunu vurgulayarak ezilen milletlere örnek oluşturduğunun altını çizmiştir. Ayrıca Cai, Türkiye'nin emperyalizme karşı Kurtuluş Savaşındaki başarısında Sovyet Rusya ile dostluğunun payının büyük olduğunu da vurgulamıştır. Cai'nin bu yazısı, Türkiye üzerine ilk değerlendirmesidir.

Cai, Rehber'in ilk sayılarında Türkiye'ye yer vermesi ve Türkiye'nin başarısını sevinçle karşılaması Türk Devrimi'ne duyulan ilginin bir göstergesidir. Ekim 1922'de yazdığı makalesinde Sun Yat Sen ile Mustafa Kemal'in bağımsızlıkçı hareketin bir parçası olduğunu vurgulamıştır. “Çin-Alman-Rus ittifakı” başlıklı yazısında şöyle demektedir: “Sun Yat Sen, Çin milli bağımsızlık hareketinin bir devrimcisidir. Tıpkı Mustafa Kemal'in komünist veya 'radikal' bir hareket olmamasına rağmen Türk milli bağımsızlık hareketinin bir devrimcisi

olması gibi” (Cai, 1978: 88-93). Cai, Mustafa Kemal'in yürüttüğü politikaların Türkiye'nin bağımsızlığı için tek çıkış yolu olduğunu ve Sun Yat Sen'in güttüğü politikaların benzer şekilde o dönemde Çin için en uygun çözüm olduğunu düşünüyordu. Cai, Sun Yat Sen'in Dianxin Bao'ya (电信报) verdiği yazısına değinerek, Almanya ve Rusya ile Çin'in ittifak yapmasının bağımsızlıkçı bir temele dayandığını belirtmiştir. Cai, yazısında “Dr. Sun, Sovyet Rusya'nın kuruluşundan bu yana Çin'in siyasi bağımsızlığı ve toprak bütünlüğüne yönelik geçmişteki en büyük tehlikelerden birini ortadan kaldırıldığına inanıyor. Emek ve köylü hükümeti emperyalist olmayan politikalarına sadık kalırken, Rusya'nın demokratik bir Çin'den korkacak hiçbir şeyi yok.” demiştir. Cai, şöyle devam etmektedir: “Çin, emperyalist İngiltere, ABD, Fransa ve Japonya'nın altında sürünerek eşit statüye sahip olabilir mi, yoksa emperyalist olmayan Almanya ve Rusya ile güçlerini birleştirerek eşit statüye ulaşabilir mi?”

Cai, Çinlileri Türk Devrimi'nin yolunu takip etmeye davet ediyordu.

Cai Hesen'in Kasım 1922'de yazdığı “Türkiye ve Uluslararası Emperyalizm” başlıklı yazısında emperyalizmin enstrümanı haline gelen saltanatın kaldırılmasının İngiliz emperyalizmine bir darbe vurduğunu belirtmiştir. ABD'nin, Lozan Konferansı'nda kazançlı çıkmak için Türkiye'ye karşı açık kapı politikası uyguladığını belirtmiştir. Cai, yazısının sonunda, Türk tarafının

Misak-ı Millî sınırlarını ilan etmesini; Yunanistan'ın Türkiye'ye tazminat ödemesini; kapitülasyonların kaldırılmasını; Irak sınırlarının yeniden tanımlanmasını; Türkiye'nin mali, siyasi ve ekonomik olarak tamamen bağımsızlık talebini; boğazlardaki egemenlik isteğinde ve demiryollarının millileştirilmesinde kararlı olunmasını takdir etmiştir. Cai, Türkiye'nin taleplerini yazdıktan sonra şu cümleyle yazısını bitirmiştir: “Merak ediyorum, biz Çinliler Ankara hükümetinin taleplerini görünce ne hissediyoruz?” (Cai, 1978: 112-113). Çünkü Cai, Türkiye'nin taleplerinin Çin'in o dönemki koşullarıyla benzerlik gösterdiğini biliyordu. Bu nedenle Cai, Çinlileri Türk Devrimi'nin yolunu takip etmeye davet ediyordu.

Aralık 1922'de yazdığı “Lozan Konferansı'nda Türk milletinin tek destekçisi” başlıklı yazısında İtilaf Devletlerinin, Sovyet Rusya'nın Lozan Konferansı'na katılmasını istemediklerini, çünkü masada Türkiye'yi sindirmeyi amaçladıklarını belirtmiştir. Cai Hesen, Lozan Konferansı'na Sovyet delegelerin dolaylı katılımıyla birlikte emperyalistlerin saldırgan söylemlerinin arttığını, ABD ve Fransa'nın Türkiye'nin bağımsızlığından yana gözükersen iki yüzlü bir tutum sergilediğini belirtmiştir. Cai, Lozan görüşmelerinde, Türkiye'nin tek dostunun RSFSC olduğunun altını çizmiştir. Cai yazısını şöyle sonlandırmıştır: “Tüm emperyalist güçler, Türk ulusal kurtuluş hareketini bastırmak için zalimdirler. Böylece Lozan Konferansı'nda Türk milletinin tek destekçisi sosyalist emekçi Rusya oldu. Rusya'daki işçi ve köylüler, Türk milletinin bağımsızlığının, özgürlüğünün ve Boğazlar üzerindeki Türk egemenliğinin güçlü bir savunucusudur.” (Cai, 1978: 128-129).

Cai Hesen'in aynı ay "Lozan Konferansı ve Türkiye" (Cai, 1978: 139-149) başlıklı yazısında Türkiye'nin Lozan Konferansı'ndaki Türkiye'nin 5 şartı olan (1) Misakı Milli sınırları, (2) Yunanistan'ın tazminat ödemesi, (3) kapitülasyonların kaldırılması, (4) Irak sınırı-Musul sorunu (5) Türkiye'nin mali, siyasi ve ekonomik olarak tamamen bağımsızlığı taleplerini madde madde değerlendirmiştir. Cai Hesen yazısını şu cümleler ile bitirmiştir:

Cai, yazısında Türkiye'deki devrimci dalgayı, Çin ile ortak mevzide, ezilen bir milletin ayağa kalkışı olarak yorumlar.

"Rusya-Türkiye arasındaki diplomatik ilişkiler çok yakın ve Batı Avrupalı güçler, yıpratmak için ellerinden geleni yapsalar da Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkiler sarsılmadı, ülkenin geleceği oldukça aydınlık. Uluslararası emperyalizm ve Lozan Konferansı tarafından aldatılmaya, ezilmeye ve küçük düşürülmeye çalışılan Mustafa Kemal hükümetinin politikası ve yeni eğilimi budur! Türkiye'nin milli kurtuluşunun parlak geleceğidir! Kemal hükümeti emperyalizme direndiği sürece, Sovyet Rusya ona yardım etmek istiyor!" Cai, özellikle bu iki yazısında, Çin için Sovyetlerle dostluk kurulmasının kazançları üzerinde duruyordu. Bu yazısını ÇKP ve Guomintang içindeki ilericileri Sovyetlerle işbirliğine teşvik etmek için yazdığı görülmektedir. Bu dönemde Sun Yat Sen ile Sovyet temsilcileri arasında işbirliği

görüşmelerinin yapıldığı düşünüldüğünde, Türkiye'nin somut bir örnek olarak dikkate alındığı açıktır.

Cai, Ocak 1923'te yazdığı bir yazısında emperyalizmin dünyanın her yerinde barışın ve mazlum milletlerin düşmanı olduğunu ve dünyada milli devrimler çağına girdiğini vurgulamaktadır:

"Dünya halklarını, özellikle işçileri, köylüleri ve ezilen ulusları kapitalist-emperyalist savaş teröründen kurtarmanın tek yolu, Batı'nın toplumsal Devrimi'ni ve Doğu'nun ulusal Devrimi'ni birlikte ilerletmektir. Dünya Devrimi'ni gerçekleştirme girişimi son emperyalist dünya savaşından bu yana, dünyanın altıda birini oluşturan toprak parçası (Rusya) sermaye emperyalizminin alanının dışına düşmüş ve Sovyet Rusya bu beş yıl içinde güçlenmiştir; devrimler de (Türkiye, Hindistan, Mısır, Kore, Çin vb.) yavaş yavaş yükseliyor ve Türkiye, Hindistan vb. ulusal hareketler her geçen gün zafer yolunda ilerliyor. Bu, eski dünyanın çöküşü, yeni dünyanın doğuş sürecidir. Bu nedenle, Orta Avrupa proletaryası ve Yakın Doğu'nun ezilen ulusları, Alman-Rus-Türk ittifakını yürütmek ve pekiştirmek için canla başla çalışıyorlar; Çin'deki tüm yurtseverler ayağa kalkmalı ve Çin-Rus-Alman ittifakına çağrı yapmalıdır!" (Cai, 1978: 156-164).

Cai, yazısında Türkiye'deki devrimci dalgayı, Çin ile ortak mevzide, ezilen bir milletin ayağa kalkışı olarak yorumlar. Dünyada ulusal kurtuluş mücadele dalgasının başladığını yazısında özellikle belirtmektedir ve bu devrimci dalganın yeni bir dünya düzenine yol açacağını

savunmuştur. Bu devrimci dalganın başarıya ulaşabilmesinin, dış politikada doğru ittifaklar kurulmasına bağlı olduğunu göstermeye çalışmıştır.

Cai Hesen, Mayıs 1923'te yazdığı "Rus elçisinin Lozan'da öldürülmesi ve kapitalist ülkelerin "uygarlığı" başlıklı makalesinde Sovyetler elçisinin öldürülmesinin emperyalist bir komplo olduğundan bahseder (Cai, 1978: 213). Yazısında emperyalist devletlerin uygarlık adı altında barbarca hareket ettiğini yazar. Lozan Konferansı sırasında Sovyetlerin Türkiye'nin haklarını savunması sonrasında emperyalist devletlerin rahatsız olduğunu vurgular. Özellikle İngiliz, Fransız ve İtalyan devlet temsilcileri, Sovyetler Birliği'nin, Türkiye'yi Boğazlar konusunda desteklemesinden rahatsızdır. 23 Nisan 1923'te toplanan Lozan Konferansı'nda, Sovyetler Birliği'ni Roma Büyükelçisi Vorovski temsil edecektir. Vorovski, Roma'dan Lozan'a gider ve iki sekreteriyle Cecile Oteli'ne yerleşir. Emperyalistlerin Vorovski'yi, Konferans'tan uzaklaştırma çabaları bir işe yaramayınca Rus asıllı, Bolşevik karşıtı bir tetikçi, 10 Mayıs 1923 günü Vorovski'ye suikast düzenler. Cai, bu konu hakkında şöyle yazar: "Son Lozan toplantısında, Sovyet temsilcilerinin katılımı nedeniyle Müttefikler, Türkiye'yi istedikleri gibi ezemeyince toplantı dağıldı. Müttefikler, Sovyetleri toplantıya davet etmediler ama Sovyetler Birliği, İtalya elçisi Vorovski'yi toplantıya katılması için gönderdi. Ezilen milletlerin şeytanı, İtilaf emperyalistleri Vorovski'ye tetikçi göndererek gerçek yüzünü gösterdi. Bu alçak, barbar, yasadışı ve vahşi hile, kapitalist

güçlerin "uygarlığının" ifadesidir!" (Cai, 1978: 213). Cai, bu yazısında, Lozan Konferansı'nda Türkiye'nin elini zayıflatmak için batılı devletlerin çeşitli taktiklere başvurduğunu ifade etmiş, Çin'de batılıları uygar gören aydın sınıflara seslenerek batı uygarlığının gerçek yüzünü göstermeye çalışmıştır.

Eylül 1923'te yazdığı makalesinde bir paragraf içinde iki cümle Türkiye'den bahsetmektedir. Cai şöyle yazmıştır: "Guomindang, savaş ağalarını devirmeden ve Çin'i yönetmeden önce İngilizlere ve tüm yabancı emperyalist saldırganlığa karşı direnmelidir. Türk Milliyetçileri, önce İngiliz ve Yunan saldırganlığına direnmeden İstanbul hükümetini (Pekin'deki Çin hükümeti gibi) nasıl devirebilir ve Türkiye'yi nasıl yönetebilirdi?" (Cai, 1978: 244). Türk devrimin özünün emperyalizme karşı başarılı bir savaş vermesi olduğunu ve bunun Çin için bir örnek olduğunu gösterir.

Cai'nin Türkiye'den bahsettiği son yazısı 1925 yılında Sun Yat Sen'in ölümünden sonra yazdığı "Sun Yat Sen'in Ölümü ve Ulusal Devrim" başlıklı yazısıdır. Cai Hesen, bu yazısında Sun Yat Sen'in ölümünden sonra Çin devrimindeki süreci tartışmanın gerektiğini belirtmiştir (Cai, 1978: 364-373). Cai, yazısında Çin Devrimi'ni, Türkiye, İran, Hindistan, Mısır ve diğer tüm devrimci hareketler gibi, dünya devrim hareketinin bir parçası olarak değerlendirmiştir. Çin Devrimi'nin esas amacının emperyalizmi yenmek olduğu kadar Çin'in içindeki savaş ağalarıyla mücadele etmek olduğunu söylemektedir.

Cai, Sun Yat Sen'in emperyalizm ve savaş ağalarıyla mücadelede Çin ulusunun bir sembolü olduğunu vurgulamıştır. Sun Yat Sen'in ölümünden sonra Çin Devrimi'nin başarıya ulaşmasının sağlanması için Türk Devrimi gibi Sovyetlerle işbirliği politikasını devam ettirmeye çabalayarak sağlanabileceğinin altını çizmiştir.

Sonuç

Cai Hesen, ÇKP'nin ilk dönemlerinde partinin teorik stratejilerinin belirlemede rol oynamış önemli bir önderdi. Çok genç olmasına rağmen Marksizm, Leninizm ve emperyalizm konularında kendisini geliştirmiştir. Teori ve strateji yönünden birikimli olması nedeniyle de ÇKP'nin ilk yayın organı Rehber'in genel yayın yönetmenliği görevini yürütmüştür. Ayrıca Cai'nin teorik açıdan birikimli olması, ÇKP'nin ilk önder kadrosunun fikirlerini etkilemesinde de önemli bir rol oynamıştır. Rehber'de yazdığı 134 makalesinden 4'ünde Türk Devrimi'ne yer vermesi oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra 6 makalesinde kısa da olsa Türk Devrimi'ne değinmiştir.

Cai, ÇKP'nin lider kadroları arasında Türkiye'ye ve Türk Devrimi'ne en fazla ilgi duyan kişilerden biriydi. Cai'nin, Türk Devrimi'ne ilgi duymasında Türkiye'nin emperyalizme karşı verdiği başarılı mücadelenin Çin için bir örnek oluşturabileceği düşüncesi vardır. Türk Devrimi analizlerinde emperyalizme karşı mücadele üzerinde önemle durduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye'nin iç cephede emperyalizme karşı birlik oluşturması, dış cephede emperyalizm karşısındaki

kuvvetlerle işbirliği geliştirmesinin önemini, ilgili tüm makalelerinde örnek göstermiştir. Cai, yazılarında Türk Devrimi'nin başarısının anahtarının bu iki strateji olduğunun altını çizmiştir. Bu stratejinin Çin'in bağımsızlığı ve devrimin gerçekleşmesi için tek çıkar yol olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle, ÇKP içinde ÇKP-Guomindang arasında bir birleşik cephe oluşturulması ve Sovyetlerle işbirliği yapılması konusunda çaba sarf etmiştir. Rehber'de yazdığı yazılarla ÇKP ve Guomindang içindeki önderlerin fikirlerini etkilemeye çalışmıştır. Çünkü Cai'nin, Türkiye'de bağımsızlık mücadelesi veren Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki devrimci kadro ile Guomindang arasındaki benzerliği iyi saptadığı görülmektedir. Bu nedenle Mustafa Kemal'den bahsederken Türk milliyetçi partisi olarak değerlendirmiş ve onu Çin'deki Guomindang ile özdeşleştirmiştir. Türkiye'nin emperyalizme karşı başarısının tüm kitleleri kucaklayan bir cephe oluşturmasını, ÇKP-Guomindang arasında birleşik cephe oluşturma stratejisiyle birleştirerek Çin devrimi için önemli bir strateji ortaya koymuştur.

Notlar

- 1- 4 Mayıs Hareketi (Çince: 五四运动): Çin'in Birinci Dünya Savaşı'na katılmasına rağmen Beiyang hükümetinin (1912-1928) teslimiyetçi tutumuyla Almanya'nın Shangdon'daki kolonisi Versay Antlaşması'nda Japonya'ya verildi. Bu durum Çinli gençlerin tepkisini çekti ve 4 Mayıs 1919 tarihinde Pekin Üniversitesi ve diğer üniversitelerden 3 bini aşkın genç "Tam bağımsızlık için mücadele et, içerideki hainlerden kurtul", "Versay'ı imzalama" ve "Çin Çinlilerindir" sloganlarıyla olayı protesto etti. Pekin'de öğrenci gös-

- terileriyle başlayan bu hareket ulusal çapta anti-emperyalist ve milliyetçi dalganın artmasını sağladı. 1950'den beri 4 Mayıs Çin'de gençlik bayramı olarak kutlanmaya devam etmektedir.
- 2- Nazım Hikmet'in Rusya'da Doğu Emekçileri Moskova Komünist Üniversitesi'nde tanışıp arkadaş olduğu ve adına "Jokond ile Si-Ya-U" adlı şiiri yazdığı kişidir.
- 3- Cai Hesen, aynı zamanda Cai Linbin adını da kullanıyordu.
- 4- Hunan First Normal School Çin'de eğitim veren "Normal (师范)" üniversiteleri öğretmenlik eğitimi veren kurumlardır. Hunan Birinci Öğretmen Okulu diye de dilimize çevrilebilir.
- 5- Xiang Jingyu (1895-1928), ÇKP'nin kurucu üyeleri arasında tek kadın ve merkez komitesine seçilen ilk kadındır. Çin'de önde gelen bir figür olan Cai Hesen'in eşidir.
- 6- Xiangdao dilimize "Kılavuz" olarak da çevrilebilir.
- 7- 15 Mayıs 1925'te Şanghai'da Çinli bir işçinin Japon fabrikasında öldürülmesi sonrası 30 Mayıs'ta 2000'den fazla Çinli öğrenci bunu protesto etti. Protestolar kontrolden çıkınca Uluslararası yerleşim bölgesindeki polis öğrencilere ateş açtı ve birçok öğrenci hayatını kaybetti. Protestolar anti-emperyalist ve emek eylemlerine dönüştü. Şanghai Üniversitesi 30 Mayıs hareketinde de önemli bir rol üstlendi.
- 7- Çan Kay Şek'in emriyle 12 Nisan 1927'de binden fazla ÇKP üyesi tutuklandı, 300 kişi idam edildi ve 5 binden fazla kişi kayboldu. Bu olay Şanghai Katliamı olarak da bilinir.
- 7- Komintern temsilcisi Marin Çinliler tarafından Ma Lin olarak bilinmektedir. Hollandalı bir komünist olan Marin'in gerçek adı Henk Sneevliet'tir.
- 10- 28-30 Ağustos 1922'de Hangzhou Batı Gölü'nde Merkez Yürütme Komitesi Genel Kurul Toplantısı Batı Gölü Konferansı olarak da bilinir.

- 11- Mao Dun olarak da bilinir. Shen Yanbing 1949 yılından 1965 yılına kadar Çin Halk Cumhuriyeti'nde Kültür Bakanlığı yapmıştır.
- 12- 1922 yılında Kurtuluş Savaşı'nı Mustafa Kemal önderliğinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti yürütüyordu. Halk Fırkası, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve TBMM'deki Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun devamı olarak 9 Eylül 1923'te kurulmuştur. Mustafa Kemal ise Halk Fırkası adını ilk kez 6 Aralık 1922 tarihinde kullanmıştır. Cai Hesen yazısında Mustafa Kemal önderliğinde bağımsızlık mücadelesi yürüttüğü için Türk Milliyetçi Partisi olarak adlandırmıştır.

Kaynakça

- Alan, E. (2020). Çin Devrimi'nin kıvılcımı Gao Junyu'nün Türk Devrimi'ne bakışı, *Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 1(3), 2020, 97-102.
- Bailey, P. (1988). The Chinese Work-Study Movement in France. *The China Quarterly*, No. 115, 441-461.
- Chunqi (春奇). (2020). 蔡和森：“中国共产党”名称提出第一人(Cai Hesen: The first person to propose the name "Chinese Communist Party"), *新长征 (New Long March)*, 02期, 58-59.
- Communist Party of China. (2021). 蔡和森：明目张胆正式成立一个中国共产党, <http://cpc.people.com.cn/GB/34136/2543696.html>.
- Deng Tao (邓涛). (2015). 蔡和森对中共早期党建和革命的历史贡献(Cai Hesen's Historical Contributions to the Early Party Construction and Revolution of the Communist Party of China), *文史哲 (Literature, History and Philosophy)*, May, 125-126.
- Dou Aizhi (窦爱芝). (1981). 蔡和森与《响导》周报 (Cai Hesen and "Xiangdao" Weekly), *史学月刊 (History Monthly)*, Vol.6, 54.
- Fidan, G. (2013). *Çin'den Görünen Osmanlı: Çinli Düşünür Kang Youwei'in Türk Seyahatnamesi*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Fidan, G. (2019). *Cumhuriyet'in Çinli Misafirleri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- He Libo (何立波). (2021). 蔡和森与中国共产党的创建 (Cai Hesen and the founding of the Chinese Communist Party), *Dangshizonglan, 建党人物*, 7, 39-42.

- Cai, H. (1978). 蔡和森文集 (The Collected Works of Cai Hesén). Hunan: 人出版社.
- Cai, H. (1983). Lettre de Cai Hesén à Mao Zedung (13 août 1920). In: Extrême-Orient, Extrême-Occident, n°2. L'idée révolutionnaire et la Chine : la question du modèle. 143-149.
- Levine, M. (2019). Leninist Legacies and Revolutionary Life Histories in the Chinese Communist Party: A Plutarchian Case Study of Cai Hesén and Zhao Shiyán. *Twentieth-Century China Journal*, No.3, 305-323.
- Liu, L. (2006). Cai Hesén: A Provincial Scholar becomes a Young Radical. *Twentieth-Century China* 32(2), 84-110.
- Luo Shaozhi, Ning Danyang (罗绍志, 宁丹阳). (1979). 蔡和森年谱(一八九五——一九三一) (Chronicle of Cai Hesén 1895-1931). 湖南师院学报(哲学社会科学版), *Journal of Social Sciences of Hunan Normal University*, 2期:9:167-175.
- Nantong Institute of Technology. (2021). 中国共产党早期卓越领导人——蔡和森, https://mp.weixin.qq.com/s?__biz=MzIwMzY3ODQz-Ng==&mid=2247494956&idx=1&sn=509ce8ab8a-2768d95f3a980ed702338e
- Nanyang Hi-Tech Industrial Zone. (2021). 蔡和森与《向导》周报, <http://www.nyxq.gov.cn/zd/zl/dshx/479840.htm>
- Menglin Sun and Zhigao Huang (孙梦琳 and 黄志高). (2019a). 榜样与镜鉴：早期中国共产党人对土耳其复兴的关注 (Role Models and Lessons: the Concern of Early Chinese Communists about Turkey's Revival: In the Background of National Revival Thoughts), 决策与信息 (decision and information), 第9期, 10-18.
- Menglin, S. and Zhigao, H. (2019b) Analysis on Li Dazhao's thought of national rejuvenation during May 4th Movement, *Journal of Shenyang University of Technology*, Vol.12, No. 1, February, 93-96.
- People's Daily. (2015a). 纪念我党早期卓越的领导人蔡和森同志, <http://dangshi.people.com.cn/n/2015/0330/c85037-26770496-2.html>
- People's Daily. (2015b). 纪念我党早期卓越的领导人蔡和森同志, <http://dangshi.people.com.cn/n/2015/0330/c85037-26770496-4.html>
- People's Daily. (2019). 蔡和森：“中国共产党”名称提出第一人, <http://dangshi.people.com.cn/n1/2019/0701/c85037-31205273.html>
- Schram, S. R. (1994). *Mao's Road to Power Revolutionary Writing 1912-1949 Volume II*. New York: An East Gate Book.
- The First Research Department of the Party History Research Office of the Central Committee of the Communist Party of China (中共中央党史研究室第一研究部. 联共). (1997). 共产国际与中国国民革命运动 (1920-1925) (The Communist Party, The Comintern and the Chinese National Revolutionary Movement (1920-1925). 北京: 北京图书馆出版社 (Beijing Library Press).
- The Paper. (2021). 寻足迹 听党话 跟党走 | 打卡《向导》周报办公地旧址, https://m.thepaper.cn/baijiahao_13644997.
- The Paper. (2021a). 《向导》：中共中央第一份政治机关报, https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_12066644.
- USTB Committee of the Communist Youth League. (2022). 他最先提出中国共产党之名 致敬百位英雄, 迎接百年华, <https://5470.ustb.edu.cn/txxw/yxxw/41feb2dcdd-23411dab97241d0efad47f.htm>
- Ven, H. J. V. D. (1991). *From Friend to Comrade: The Founding of the Chinese Communist Party, 1920-27*. California: University of California Press.
- Wu Haiyong (吴海勇). (2013). 国共合作决策关键期土耳其革命对中共的影响 (The influence of the Turkish Revolution on the CCP during the critical period of the Kuomintang-Communist cooperation decision), 上海党史与党建 (Shanghai Party History and Party Building), 7月号, 22-24.
- Zhigao, H. (2010). Observation and Reaction of Communist Party of China to Turkish Revolution During 1921-1925. *Journal of University of Science and Technology Beijing*. Vol. 26 No. 2, June, 119-123.
- Zhou Zunhua. (周遵华). (2015). 蔡和森“纸老虎”理论的发展与转型研究 (Cai Hesén's "Paper Tiger" Theory Development and Transformation Research). 湘潮 (Xiangchao). 第3期, 279-281.